

זבחים עט

עניין: כורך דהלל הזקן

שו"ת חתם סופר או"ח סי' קמ

יקרתו הגיעני, ועל מבוקשו כבר השבתי באגרותי הצעירה ועוד אכתוב מזה לקמן בסוף השיטה, ועל עתה באתי על דברי תורה שלו הסובב על ג' ענינים. אחד, במ"ש הרא"ש פרק ערבי פסחים [סי' כ"ה] דמרור בעי כזית מדמברכים על אכילת מרור, משמע דזולת זה לא בעינן כזית, וקשה הלא סתם אכילה בכזית, ושוב כתב לעיין בס' שאגת אריה [סי' ק'] בזה, עיינתי בו ותמהתי על זה הגאון במ"כ לא ירד לעומק הענין, ואלו דברי אשר כתבתי בתשובה אחרת זה שנים רבות, ודברי ספר הג"ל לא ראיתי אז כי אין דרכי לחפש בספרים אם לא יעוררני אדם עליו, הנה כה אמרתי, בפרשת בא [י"ב ח'] בפסח ראשון כתיב ואכלו את הבשר בלילה הזה צלי אש ומצות על מרורים יאכלוהו, ובפרשת בהעלותך [ט' י"א] בפסח שני כתיב על מצות ומרורים יאכלוהו, וההפך קל להבין, בפסח ראשון איכא מצות עשה באכילת פסח בפני עצמו ובאכילת מצה בפני עצמו אך מרור אינו מצות עשה בפ"ע אלא טפל לפסח, ע"כ כתיב מצות עשה של אכילה על שניהם פסח ומצה ואמר על מרורים יאכלו שני אלו, נמצא כתיב אכילה בפסח ובמצה ולא במרור, אמנם בפסח שני גם המצה טפלה לפסח ומי שאינו אוכל פסח שני אינו אוכל מצה, ע"כ כתוב על מצות ומרורים יאכלוהו לפסח ולא כתיב אכילה אלא אפסח ולא אמצה ומרור. ומ"מ אע"ג דלא כתיב אכילה בהדיא במרור לא בראשון ולא בשני, מ"מ ודאי דבעי כזית דאיתקש למצה ופסח, אלא שאין אנו יכולין להמציא זה מלבינו, לכן הוכיח הרא"ש מדאמרינן בפרק ערבי פסחים דמברך על אכילת מרור שמע מינה פשיטא לרבנן מהקישא הג"ל דשיעורו בכזית. ובדברים הללו נחא מה שיש לדקדק בפרק ערבי פסחים [קט"ו ע"א] בהא דהלל היה כורך מייתי קרא דבהעלותך ולא קרא דפרשת בא, והיינו משום דרבנותא קמ"ל דאפילו ב' טפלים היינו מצה ומרור, אינם מבטלים כזית א' של פסח שהוא עיקור טפי דמ"מ מצות מיקרי ומצות אין מבטלים זא"ז, אלו דברי שם:

שמות יב, ח – פסח ראשון

אֲשֶׁר-יֹאכְלוּ אֹתוֹ בָּהֶם: ה' וְאֶכְלוּ
אֶת-הַבָּשָׂר בַּלֵּילָה הַזֶּה צְלִי-אֵשׁ
וּמִצּוֹת עַל-מְרֹרִים יֹאכְלֻהוּ: ט' אֶל-

במדבר ט, יא – פסח שני

בַּחֹדֶשׁ הַשֵּׁנִי בְּאַרְבַּעָה עָשָׂר
יוֹם בֵּין הָעֲרִבִים יַעֲשׂוּ אֹתוֹ
עַל-מִצּוֹת וּמְרֹרִים יֹאכְלֻהוּ: י' לֹא-
רש"י פסחים קטו.

דף קטו ע"א גמרא א"ע על ה"ל שהיה כורבן בב"א ואוכלין שני' ע"מ ומרורים יאכלוהו. הא דלא מיימא קרא דפ' נא ואכלו אה"כ וגו' ומנות על מרורים יאכלוהו דמשם לא מוכח אלא על פסח ומרור ציחד אכל מנה לא שמעינן מינה ומקרא זה משמע שפיר על שלשתן וגלי לן בפ"ס וה"ל לראשון עיין לעיל ז"ו ובתוס' שם וטעם שינוי

אור פני יהושע ח"ב

ליקוטי מאמרות אות ט'

וּנְרָאָה לַחֲךָ עַפְ"י דְּבָרֵי הַגְּאוּה"ק שֶׁר
שְׁלוֹם מִרְן רַבִּי מַצְעֵלֹ זי"ע שְׁאֵמֵר
לְדַקֵּק עַל דְּבָרֵי צֶעַל הַהֲגָדָה זִכָּר לַמִּקְדָּשׁ
כֶּהֱלֵל וְכו' לְקִיּוֹם מ"ש עַל מִנּוֹת וּמִרְוִיִּם
יֹאכְלֻהוּ דִּהְרִי פִּסְקֹק זֶה נֹאמֵר צִפְסָה שֵׁנִי,
דְּצִפְסָה רֹאשׁוֹן כְּחִיב וּמִנּוֹת עַל מִרְוִיִּם
יֹאכְלֻהוּ וְלִמָּה שְׂצִיק קֹרֵא דְּצִפְסָה רֹאשׁוֹן וְנִקְע
קֹרֵא דְּכְחִיב צִפְסָה שֵׁנִי, וְאֵמֵר צִנּוּ רַבִּינוּ
הַקְדוֹשׁ מִרְן מוֹהֲרִי זִנּוֹק"ל לִישֵׁב דִּהְאִי
לְקִיּוֹם מ"ש עַל וְכו' הוּא לִשׁוֹן צִקְשָׁה וְהַכּוּוֹנָה
דִּיעֵן שַׁעֲתָה אֵין לֵנו קִרְבָּן פִּסְחָה צִפּוֹעַל וְעַכ"פ
הִנְנוּ מַחֲכִים לִישׁוֹעַת הַשִּׁי"ת כִּי קִרְוָה לְבֹא
וְיִצְנָה עוֹד מִקְדָּשׁוֹ עַד זִמָּן פִּסְחָה שֵׁנִי וְנִקְרִיב
הַפִּסְחָה שֵׁנִי, וְלִכֵּן אֵינוּ אֹמְרִים הַלִּשׁוֹן לְקִיּוֹם
מִה שְׁנֹאמֵר עַל מִנּוֹת וּמִרְוִיִּם יֹאכְלֻהוּ
הַפִּסְקֹק שְׁנֹאמֵר צִפְסָה שֵׁנִי.

ובשאר דברים הנ"ל לפני הגאון

רשכבה"ג מוה"ר יוסף שאל
נאטנזאהן זי"ל אבד"ק לבוב, אמר לתמוה
ע"ז דהרי ציבור אין עושין פסח שני, והשיב
הגאון"ק מצעלזא זי"ל דמפורש צירושלמי
בפרק מי שהיה (פ"ט ה"א) דאיתא התם ניתן
לישראל לצנות בית הבחירה ר' יהודה אומר
צבור עושין פסח שני עיי"ש מזה משמע
דכשיצנה בית המקדש צימים שצין פסח
ראשון לפסח שני אזי יציאו כל הצבור פסח
שני עכ"ל.

WHATSAPP

EMAIL

PODCAST

TORAHANYTIME

ALLDAF

DAFYOMI PORTAL

KOLHALASHON